„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 нов. од сваке врсте сваких ситних слова; за жир се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплате и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеротића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 186. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 5. ДЕЦЕМБРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

НАКНАДНИ ИЗБОРИ У ТРОЈЕДНИЦИ.

Смрћу Мирка Хрвата, Александра Радосављевића и Васе Критовца упражњена су била три саборска мандата у Троједници, и то мандати земунски, бродски и румски. Накнадни избори за та три изборна котара расписани су били 9. децембра о. г. по римском календару. Избори у Земуну и Броду обављени су реченога дана, те је у Земуну изабран члан хрватске народне странке, а тајник земаљске владе др. Владимир Николић једногласно, а у Броду Старчевићанац Евген Кумичић такође једногласно. У Руми ствари не теку тако глатко, као у горенаведена два изборна котара, тамо је избор у последњем часу одгођен. Румски избор је без сумње од свију накнадних избора најважнији и — најинтересантнији. Од како је уставна ера у Троједници, заступао је румски изборни котар Србин. Но лањске године већ при минулим општим саборским изборима, покушавала је хрватска народна владина странка, да тамо сруши кандидата такође владине странке, али Србина. Пошто су у томе котару Немци у незнатној већини према Србима, покушала је тада владина странка срећу са кандидатом Немцем, но и с тим кандидатом беше лоше среће. Како је међутим од лањских саборских избора шовинистичка великохрватска струја у Троједници обухватила све шире кругове, пошла је хрватска владина странка ове године један корак даље, те код накнадног избора у румском котару покушала срећу са правим Хрватом.

У сваком парламентарном телу је обичај, да се упражњени мандати попуњују члановима оних саборских клубова, којима су припадали ти мандати, пре но што су упражњени. Да се конкретније изразимо, пок. посланик румског изборног котара Васа Критовац био је истина члан хрватске владине народне странке, али је уједно био и члан српског клуба у тој странци.

Према најобичнијим појмовима парламентарне пристојности имао се мандат, који је пре припадао српскоме клубу, барем понудити Србину, који би за случај избора постао чланом српског клуба. Међу тим ни та најобичнија парламентарна пристојност није у овом случају употребљена. Хрватска владина странка прешла је преко српскога клуба на дневни ред, она је шта више прегла свим силама, да у румском изборном котару буде изабран човек, који ће бегати од српског клуба, као ђаво од крста.

Тај најновији појав парламентарне непристојности у Троједници нов је и јак доказ, да хрватска владина странка иде систематски за тим, да у троједнички сабор уђе што мање Срба. Накнадни избори у Сиску и Броду, где су два Старчевићанца изабрана без владиног протукандидата, најјаснији су докази, да Старчевићанци више не сметају владавини бана Куена Хедерварија, али накнадни избори у Руми и Броду још су несумњивији докази, да тој владавини сметају сада још само Срби, звали се они Срби самосталне или Срби владине странке, сметају јој за то, што је велико-хрватска шовинистичка струја захватила у Троједници већ и највише кругове. Посланик Милекић, Србин владиновац, интерпелисао је недавно владу ради школских књига, у којима се учи, да су сремски манастири хрватски „клоштри“, да је Вук Караџић био Хрват итд. Па какав је одговор тај владиновац добио од предстојника за богоштовје и наставу? Никакав! Др. Иса Кршњави није на ту интерпелацију ни рефлектирао, он ју је просто игнорирао. Није ли и то јасан доказ, да се хрватски владини кругови, да се њени органи у свему и свачему идентификују са велико хрватском струјом, која се под владином протекцијом шири по целој Троједници? Једини је још Срем, где је велико-хрватски бесомучни шовинизам до сада кезио зубе, па и тај последњи бедем против здруженог верског и народносног шовинизма хрватске небраће треба освојити и то значе ти силни напори, да се румски изборни котар отме Србима. У овоме листу нашем донели смо неколико слика са тога изборног мегдана. Цело званично и незванично Хрватство, којом је усрећила „српска“ ера бана Хедерварија српски Срем, слегао се у питому Руму, да ту досад чврсту тврђу самосталног, несломљивог Српства освоји за Хрватство. Не бори се у Руми владина странка против српске самосталне странке, но се тамо бори Хрватство против Српства. За што се сви ти велики жупани, председници, предстојници, државни одветници, и како се бутун зову сви ти пијонири Хрватства у српскоме Срему нису потрудили у бродски изборни котар? За што тамо ни једном владином органу ни трага не беше? За то, што тамо не беше Србина кандидата.

Па како се Српство у Срему влада према тој најновијој навали на до сад несломљиву српску фалангу? На ово је тешко дати са свим повољна одговора. Жалостан је појав, да се сада у одсудном часу, кад је на Српство у Срему скочила и хала и врана, налази још издајничких синова српскога рода, који се јавно хвастају, да ће свој глас дати хрватском кандидату. Ми не замерамо провизорним полицијским чиновницима, којима се „обећава“ градско капетанство у — Загребу, ми не замерамо свој оној ситној господи, која опроштај својих тешких грехова очекују само од свога изборнога гласа, и што се на сва уста деру за хрватског кандидата; али замерамо сваком независном Србину, коме образ подноси, да у овим за Српство тешким данима залази у хрватски табор. **Ми ћемо након избора штампати у овом нашем народном органу име сваког оног Србина, који свој глас даде код румског избора хрватском кандидату, нека га цело Српство знаде њему на срамоту, а целом Српству за одвратан пример и страшило.**

Горе већ истакосмо, да је цело Хрватство солидарно у навали на Српство, а партијске разлике су само још привидне, што 'но рече пророк из Пазаришта: „За опсенити простоту“, — и ако овако даље пође, нека се нико не зачуди, ако види заковане стеклише у једној странци са Хрватима владиновцима. Хоће ли Србима независцима и тада подносити образ, да и у томе друштву остану, то је друго питање, које ће они имати расправити са својим бирачима и са својом савешћу. Ствар српских бирача је за сада, да се потруде, да у сабор од сада шаљу такове људе, који неће бити изложени опасности, да се нађу у једном колу са Антом Старчевићем. Напрама утеловљеном, само привидно у странке подељеном Хрватству, стоји Српство на жалост расцепкано у странке, од којих оне, које у народу имају најмање ослонца, показују најмање родољубља. Та погледајмо само, како се понаша у овој прилици главни орган наших либерала „Браник“. За њега нема српског питања у Троједници, он ни једном речју не спомиње румски избор, ваљда за то, што је кандидат самосталних Срба — др. Миша Михајловић. Та сами Немци у Троједници пишу о томе избору, интересују се за кандидатуру дра Михајловића и препоручују га сваком независном бирачу, само орган српских либерала ћути о ирој̂ској борби румских Срба као заливен. Зар су ти људи тако заслепљени партизанском страшћу, да од толике мржње на радикале не виде — Српство? Кад им њихове вође такав пример партијске несношљивости дају, је ли тада чудо, што је и у Срему шака либерала хладнокрвна у тешкој борби, коју Српство води против хрватске инвазије, је ли чудо, да та, велимо, шака либерала кочи сваки енергичнији отпор против Хрватства? Но то понашање сремских либерала нека не помути енергију румских бирача, а ми свесним румским бирачима довикујемо: Будите сложни у предстојећој изборној борби, а победа не ће изостати!

ПРЕСУДА
У НАШОЈ ПОРОТНОЈ ПАРНИЦИ.

По дужности доносимо овде у овом броју пресуду, коју је сегедински поротни суд донео због наше белешке под насловом „Неблагодарне народности“ у оногодишњем 121. броју „Заставе“. У петак ћемо донети опширно цео ток ове парнице. Пресуда у свом званичном руву овако гласи:

Másolat. 12734 szám
bfő 1893.

Ő Felsége a király nevében.

A szegedi kir. c. f. törvényszék, mint törvényt alkalmazó esküdtszéki sajtóbiroság Dobák Béla szegedi kir. ügyész mint közvádlónak dr Popp István és dr Gawrilla Emil ügyvédek által képviselt Popovits Milán vádlott ellen a „Zasztava“ czimü lap 1893 évi 121 számában foglaltak miatt a Btkv 172 §-a alapján a 11604/1893 számu vádlevélben emelt vádja és az e fölött megtartott esküdtszéki nyilvános tárgyalás alapján mai alulirott napon és helyen következőleg itélt: Vádlott Popovits Milán ujvidéki szül. 37 éves gör. kel. vall. „Zastava“ felelős szerkesztője és betüszedő, a „Zastava“ czimü hirlapnak 1893 év Augustus 22/10-én megjelent 121-ik számában közzétett „Háládatlan nemzetiségek“ feliratu hirlapi czikk sajtó közzététele által elkövetett a btk. 172 §-ába ütköző törvény elleni izgatás sajtó vétségében vétkesnek mondatik ki és a btk. 172 §-a alapján (8) nyolcz napi államfogház büntetésre és az 1892 évi 27 t. cz.-ben meghatározott czélokra forditandó s behajthatlanság ese-

---

ПОДЛИСТАК.

МОЈИ ЈАДИ.
УСПОМЕНА ИЗ ЂАЧКОГ ЖИВОТА.

А најпосле шта ту вазда извијати! Како је не знам сунце било на заходу и како је последњи зрачак затрептао на не знам ком звонику . . . Просто да кажем, ја сам волео Мару. Мару, што има онако лепе очи, а Мара опет, што има онако лепе очи, волела мене.

И није, тек да се смешкала ваљда на мене. Није, него баш лепо заљубила се, па са свим уздише некако и, као и вене донекле. Као што је то најпосле и резон у таким приликама да се уздише и да се вене. А ја, ја опет није тек само онако, да намигујем можда, и таке на пример ствари. Није, него баш и ја се заљубио, па дежем стихове и преврћем очима, само тако! Као што је најпосле и ред, да се у таким приликама пишу стихови и преврће очима.

Их, па како сам их само писао! Није него баш просто намамио се на оне слабе и осетљиве живце, па сипам. Као из рукава их сипам. Нема ту онда обзира, што се перо кречи и што ће она да свисне лепо од бола, читајући оне насртљиве и плачевне редиће. А ја! Тек само зажмурим, па онда пишем, пишем, пуно пишем . . . И на једаред, а ти већ сишао са папира, па удараш лепо по столу, како ти на пример душа грца, како ти се срце леди и како ћеш најпосле једноставно да умреш, ако ти се не смилује и не одговори.

Него!

Но да сама ствар не би изгубила можда што год од свог правог ефекта, морала је она, да богме, имати и оца. И то разуме се једног врло горопадног оца, са замашном десницом и са неотесаним неким манирима. И који, узгред бајаги речено, о тој нашој љубавној измотацији није смео ништа — али са свим ништа — знати. А може се слободно рећи, да о том баш није нико имао ништа да зна.

И које из љубави, а које из сажаљења ваљда, одговори она мени.

Са свим ми лепо одговори, како она на пример просто гине за мном и како не мари ни за бабу — ни за ког не мари! И најзад ево ми и слика њена. Још се и данас сећам те слике! И да бегамо, ако је можда потребно. Просто из Европе да бегамо. У Србију, Каравлашку, ма куда, тек само нека се бега. — Твоја Мара.

Протрљам очи, погледам, и не варам се, видим — лепо баш њеном руком стоји написано — „твоја Мара.“

Моја Мара!

И лепо ми се срце запрћака, а душа поче да топи, крави, купа, шта ли!? Са свим осетим, како ми струји срећа кроз живце у пете, у груди и у опште струји кроз цео мој осмошколски организам.

„Е, Перо, данас не ћеш спа-ва-ти!“

Помислим, одлучим, учиним!

* * *

На пољу је сунце по свој прилици већ прилично одскочило, кад сам се пробудио.

Пробудим се дакле, као што се обично сваког јутра пробудим, и прочкиљив испод покривача, дођем некако до тог тврдог убеђења, да сам, хтео не хтео, мамуран. И са свим се лепо испостави истинитост тих првих утисака, те најзад погледав по соби и видев чарапе на прозору, а шешир крај ципела и умотане панталоне под столом, званично констатујем, да сам — мамуран. Исто одмах ми поче глава да бучи, неки магловити облаци да се мотају из великог мозга у мали, крв ми набрекла живце, очима ужагрио, и у опште снашло ме оно, што сваког може да снађе, после добивеног љубавног писма.

Нема се куд, него лепо да узмем на знање И узмем.

Опет прочкиљим испод покривача, и почнем да се сећам. С почетка лепо. После све тамније и тамније и на једаред — пауза. Просто од овог и овог времена, па док се ниси пробудио, можеш се слободно избрисати из књиге живота. За то време престао си да живиш, да мислиш, да љубиш и да се у опште разликујеш од небића.

Тако те мамурне успомене, увек су скоро једнаке. И кад бих ја, не дај Боже, кад год писао можда психологију мамурлука, ја бих то систематски у три групе разделио. Прво коло би обухватило на пример од времена, кад си помислио на пиће, па док се нису врата у крчми затворила. Јер, најпосле, дошло се до тог резултата, да само помисао на мало јаче вино, већ је неко пиће. У другу групу долазе најлепши акварели. Од прве испијене чаше, па све док не дођу они моменти, за које ниси сигуран, је ли ти то неко причао, или си можда сам искусио. Све остало губи се лагано у трећој групи, којој би још најпре приличио наслов: искрице у тами.

Све ми се некако намеће онај са тамбуром, а не сећам се, никако се не сећам, да су ми свирали. Па тек на једаред, а оно као из далека чујем свој рођени глас: „Мени Мару дају, дају, та вала!“ Та јесу, били су, сад се сећам, били су. Знам, још сам и ја свирао у бегеш. Па онда неко искао од неког нешто, па као и посвађали се, али не зна се баш за што. Па онда и братимство неко, шта ли. Или ми се најпосле то само тако чини. Али знам . . . Знам, ја и прљави Андра, знам добро, па смо се и љубили. И после — тама. Не сећам се ничег више. Још ми се онако по кад-кад учини да ми је капут као пао, или тако нешто, али нити знам где, нити каде. Може се рећи да ми је нешто пало.

Скочим из кревета, потражим одмах по џеповима, и на једаред ме прели нешто хладно.

„Није могуће“

Погледам још једном, а коса ми се накострешила, ноге уштапиле а срце — хипс у саре!

А ево шта је. Кад ми је на основу једне искрице из треће групе, спао негде некад капут, испао ми и мој портмоне, а то је за мене управо толико, колико да ме је ко ћушио, па да му речем: хвала!

Шта ти ту све није било у том портмонеу! Неисплаћени рачуни, Марино љубавно писмо, цедуља од заложеног сахата, једно мало интимније писмо касирице Антонете, Марина фотографија . . .

Разне мисли почеше ме мучити. Ако је ово, па ако је не знам ово, па онда ово, па незнам ако је нашла нека извесна млекарица, што зна шта је поп Аврам на светог Алимпију имао за салату, и шта је стрина Александра помислила, кад је оглашен покојни Јеремија, ако је она нашла? А јесте, баш она је нашла. Видим како се сагла, па чврљи по њему и читаво се мргоди. Нема до душе ни парића, ал тек списи.

на згради председништва министарства, на државном савету, на министарству просвете, на великој школи, на народном позоришту, на лекарском друштву, у знак жалости за незаборављеним покојником. У депутацији, која ће у Загребу сусрести и примити тело пок. Докића, биће од стране нар. скупштине г. г. Ранко Тајсић, др. Лаза Илић и Коста Бориоављевић, а од стране државног савета: Андра Николић и Светомир Николајевић. Приликом погреба пок. Докићу држаће се три надгробне беседе: У цркви ће говорити поп-Марко Петровић, од стране народне скупштине; пред министарством говориће министар просвете; на гробу, члан држ. савета Пера Ђорђевић.

Пренос тела Лазара Докића. У четвртак 2. децембра стигла је у Будимпешту депутација из Београда, која иде на Реку, да прими тело бившег министра-председника Докића и да га пренесе у Србију. Депутацију је дочекао на железничкој станици српски генерални конзул Кристић, нарочити посланик др. Ђорђе Ненадовић и секретар српског посланства Иван Иванић. Депутацију предводи министар трговине, Раша Милошевић. Тело ће путовати брзим влаком преко Загреба, Винковаца и Митровице за Београд. Скупштину ће заступати посланици из рудничког округа, јер је пок Докић овај округ заступао у скупштини.

Монашка школа у Хопову. 12. (24) децембра о. г. отпочеће монашка школа у Хопову свој редован рад, и за то је патронат ове школе позвао све примљене питомце, да се до овог дана неизостанно искупе у манастиру. Пре отпочетка рада у школи биће свечано освећење и отварање ове школе. Управитељ ове школе биће манастирски управитељ, протосинђел Исак Дошен.

Прелазак Словенаца у православље. У Трсту су прешле опет три особе у православље и то Антон Немец из Св. Петра код Горице, његова жена Марија и син Владимир.

Нови златни мајдани у Аустралији. У западној Аустралији, у дистрикту Кеолгарди, пронађен је златни мајдан, који богатством у златној руди превазилази све досадашње златне руднике. Одмах на 5 метара дубљине нађена је једна златна жила у вредности од 10.000 фуната стерлинга. Мајдан је ископан већ 50 метара у дубљину и даје огромну масу доста чисте златне руде. Нови овај мајдан злата лежи у безводном, пустом пределу. Већ сад, с почетка, ради у мајдану до 500 рудара.

Разне ситније и крупније вести. Умр'о је у Будимпешти Ђорђе Крестић, Србин, посланик првог изборног среза града Осека на троједничком сабору и делегат за угарски сабор. Тело му је пренесено у Осек и ту сахрањено. — Припадао је од увек владиној странци.

— „Србобран" ће излазити од нове године трипут на недељу. Цена ће му од тога доба бити 8 фор. годишње.

— На вест о смрти бившег српског министра-председника др. Лазара Докића послао је црногорски кнез-Никола брзојав краљу Александру, у ком изјављује саучешће своје због губитка човека, који је био искрен пријатељ свом краљу, ваљан родољуб и одличан државник.

— Српска скупштина у Београду је закључила, да се француској скупштини изјави сажаљење поводом атентата у истој, а председнику Дипију честита на мушком му држању том приликом.

— По статистичком извештају руског министарства трговине извоз из Русије је износио од 1 јануара па до 1. новембра ове године 473,430.000 рубаља, а увоз 350,970.000 рубаља. Прошле године је био извоз 377,736.000, а увоз 308,032.000 рубаља.

— Истрага против притворених анархиста у Бечу већ је довршена. Последица те истраге је да је против тринаест особа подигнута оптужба због велеиздаје и прекршаја против закона о рушилачкој материји. Парница ће, како се држи отпочети у првом месецу идуће године.

Због благдана св. Николе, изићи ће идући број нашега листа у среду.

Књижевност и уметност.

Седница књижевног оделења „Матице Српске." Јуче у суботу 4. декембра о. г. одржана је седница књижевног оделења, као прва од оних четири годишњих, у којима ће се по решењу истог одбора од сада држати говори у помен умрлим члановима и пригодне расправе о каквим књижевним или просветним приликама, како би се раду матичином тип неке академије дао и уједно живље заузимање, интересовање побудило. Тако је за ову прилику било на дневном реду да члан књижевног оделења Јован Ђорђевић, говори у спомен и славу покојном члану књижевног оделења Јовану Бошковићу. На овај глас искупило се у матичину дворану прилично публике, великим делом и из женског пола. Г, Оскар Ашбот, будимпештански универзитетски професор, који се бави у нашој вароши, такође је присуствовао овој седници. Председавао је др. Илија Огњановић и у почетку седнице пријавио смрт члана овог књижевног оделења Исидора Ћирића народног секретара, и предложио да се у записник уврсти туга оделења, што је и учињено. После тога је председник пријавио, да је члан овог оделења Јован Ђорђевић неодложним узроцима препречен да лично из Београда у Нови Сад дође и у овој седници сам изговори своју беседу у спомен пок. Јовану Бошковићу, те је замолио секретара Антонија Хаџића, да припослану беседу прочита, што је овај одмах и учинио. Публика је пажљиво саслушала целу беседу, која је изнела цео живот пок. Бошковића као књижевника и државника. У беседи је било доста таких рефлексија, које су Јовану Ђорђевићу диктирале партијске прилике у краљевини, и онај положај, у ком је Ђорђевић према пок. Бошковићу као наследнику у либералном министарству просвете био, — те тако није био задахнут опом објективношћу, која се у таким стварима очекује и о којој ће историја своју последњу рећи.

Трговина.

Будимпешта. Недељни извештај комисионе трговине рогате марве и оваца Морица Бауера и сина.

Рогата марва. Вашар од 2. (14.) децембра. Догон: 2068 комада и то: 885 ком. мађарских волова, 259 ком. мађар. крава, 846 ком. српских волова, 38 ком. српских крава, 20 ком. бивола, 20 ком. бикова, 267 ком. теглећих волова, накнадног догона нема.

Услед знатно већег догона, који садашње слабо потраживање јако надмашује, пале су цене код марве боље каквоће за 1 ф., а код слабије за 2 ф.

Цене су биле оваке: Дебели волови, добре каквоће 28—31 фор. Волови са паше боље каквоће 26—28 ф., лошије каквоће 23—25 ф. Српски волови 22—28 ф. Краве 22—28 ф. Бикови 23—28 ф. Биволи 17 - 20 фор. Све од мет. центе.

Овци. Вашар од 30. нов. (12. дец.) Догоњено: 2230 комада.

Тенденција нешто лабавија.

Цене су не промењене:

Шкопци 11—14½ ф. слабији 6—10 ф. по пару, изузимајући тежину 14—18 кгр. по — н. од киле на живот. Овце јагњенице 7—12 ф. по пару.

Вашар са овцима, који паде 14. (26.) децембра, одложен је због катол. празника на 15. (27.) децембра.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 3. децембра.

Дукати — — — — — —	5 ф. 88 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 94 н.
Угарска златна рента — — —	116 ф. 40 н.
Аустријска златна рента — —	118 ф. 25 н.
Угарска крунска рента — —	94 ф. — н.
Аустријска крунска рента — —	— ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	61 ф. 35 н.

Новије вести.

Пренос и укоп Докићева тела. Из Београда јављају, да је тело Докићево стигло у Београд јуче (у суботу) у 2 сахата по подне. Погреб ће бити уз војничке почасти, јер је Докић био санитетски пуковник у резерви. При опелу у саборној цркви биће и краљ.

Здравље рањеног посланика српског у Паризу Ђорђевића погоршало се, као што из Београда јављају, и задаје озбиљне бриге за живот му. Снага му нагло опада.

Прогон страних анархиста из Париза. Полиција је заповедила десеторици иноземаца, да за 8 дана оду из Француске. Уједно непрестано трага за сукривцима Вељановим.

Заједничке међународне мере против анархиста. Париски листови „Фигаро" и „Гаулос" говоре, да ће се покренути заједничка акција свију европских сила против анархиста. А иницијатива да ће поћи од аустријске владе.

Уредништву нашег листа стигоше на приказ ове књиге:

Учитељ, педагошки лист. Орган учитељског удружења. 3. свеска. Година XIII. Новембар 1893. Власник и издавач: Учитељско удружење. — Београд. Парна радикална штампарија.

Први србски устанак и његов жалостни свршетак. По архивним петроградским документима написао В. М. Г. Медаковић. У Новом Саду. Књигопечатња А. Паевића 1893.

ОГЛАСИ.

Die **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (k. u. k. Hofl.), **Zürich** sendet **direct** an **Private: schwarze, weiße** und **farbige** Seidenstoffe von **45 kr.** bis **fl. 11.65** p. Meter — glatt, gestreift, karrirt, gemustert, Damafte etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) porto- und zollfrei. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. 713

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
ДАНИЛА ГЕРГУРОВА
У СОМБОРУ 1 3
потребује вештог старијег спомоћника. Рефлектанти морају осим српског, потпуно владати немачким и мађарским језиком. **Својеручно** написане понуде ваља на исту тврдку упутити. — Ступити треба до **1-ог а најдаље 15. јануара 1894.** по нов. к

ТРАЖИМ
једног настојника, који би 120 ланаца земље у Путинци (Срем) лежећих обделавао. Плата је годишња 360 фор. у готовом, 600 клг. жита, слободан стан и огрев. Способни нека се обрате **Неци Симоновићу** Ириг (Срем).
Уједно јављам, да сам вољан исту земљу на три године и под аренду издати. 1 - 3

чај, рум, коњак, кава
КОВАЧ И МЕЗЕИ
ВЕЛИКОТРШЦИ СА ЧАЈЕМ И РУМОМ
У БУДИМПЕШТИ
препоручују своје врсте
КИНЕСКОГ И РУСКОГ КАРАВАНСКОГ ЧАЈА,
које набавља непосредно преко својих сопствених агентура у Лондону и на Реци,
а тако исто и
ПРАВИ ЈАМАЈКА-РУМ,
изврстан
БРАЗИЛИЈАНСКИ РУМ,
француски и наш
КОЊАК
све од првих фирми,
КАВУ,
најодабраније врсте у поштанским пошиљкама од 4¾ киле, франко.
Главна радња и биро је у Доротеа-улици, бр. 13. **Филијална радња** у Керепешкој улици, бр. 6. преће Антон Бибер.
У истој трговини је и главно стоваришта пива на флаше из штајнбрушке пиваре Антона Дрехера.
ОБЈАВА Опомињемо п. н. публику, да се, у свом сопственом интересу, при куповању обраћају само на поуздане фирме 1. реда, и да се не дају заводити са оним огласима, који лармацијски и са јефтиним ценама маме свет. 1—8
Наруџбине из провинције шаљу се брзо поштом или железницом; како но жели.
За препродаваче има засебан ценовник.
За важност и чистоту сваке од ових роба — гарантује се.
Оне врсте, које се не свиђе добијају се натраг.

ТРГОВИНА
ШАНДОРА ФИШЕРА
КОД ЉУБИМЦА
у Новом Саду, главна улица бр. 3.
Препоручује своје фабричко стовариште галантеријске и луксузне робе у највећем избору од коже, бронзе и кина-сребра, луксузног посуђа од стакла, теракота, мајолике и хорти.
НАЈВЕЋИ ИЗБОР
БОЖИЋНИ, НОВОГОДИШЊИ И ПРИГОДНИ ПОКЛОНА.
СТАЛНА ИЗЛОЖБА
ДЕЧЈИХ ИГРАЧАКА
у огромном избору од најјефтиније па до најфиније израде.
ХИЉАДУ РАЗНИХ
ШАЉИВИХ ПРЕДМЕТА И ТОМБОЛА
за као што је признато необично јефтине цене.
СВЕ СЕ ТО МОЖЕ ДОБИТИ У ТРГОВИНИ
ШАНДОРА ФИШЕРА,
КОД ЉУБИМЦА 2—3
у Новоме Саду, главној улици број 3.

КУЋА. 3—3
Моју кућу на темеринском друму, на житној пијаци под бројем 31. вољан сам на више година под закуп издати, која је са великим зградама способна и за фабрику. Уједно вољан сам из слободне руке и продати. Ближа условија код власника куће.

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
ЛАЗАРА М. ЈАШКОВИЋА
У ТИТЕЛУ
потребује два спомоћника. Ступити могу одмах. 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ИЛИЈЕ ДЕМЕТРОВИЋА
У ВУКОВАРУ 2—3
потребује једног ваљаног помоћника, који је добар продавац и који осим српског језика потпуно немачки и мађарски говори.

16.000 КОМАДА
ОСОБИТО ЗА ЕКОНОМИЈУ ПОТРЕБНИХ, НАЈБОЉИХ
ПОКРОВАЦА ЗА КОЊЕ
морао сам од једне фабрике у место наплате преузети, и сад сам принуђен, да исте што брже и због тога за тако необично јефтину цену распродам. Ти врло лепи покровци за коње дугачки су 180—190 цм, а широки 120—130 цм. врло дебели, постојани, топли, скоро за неподерати, са штрафтама у боји, врло лепо израђени, пређе им је цена дупла била. Сада од комада:

I. сорте	II. сорте
покрованца за економију 1 ф. 65 н.	покрованца за фијакере 2 ф. 50 н.

III. сорте господских покрованца 3 фор.

Свака поручбина по пошти или железници (Nachnahme) одмах се обави, и обвезујем се, ако се пошиљка не допадне, новац повратити.
Наручбине се шаљу на фирму: 11—12
Decken-Export-Magazin
FEKETE
Wien, V. Rüdigergasse Nr. 1/34.

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889

101 42 —
Одликован медаљом за оцене на светској изложби у Чикагу.

НИЈЕ ОВО ИГРАЧКА
ни шала, ни варка, већ права истина. Нада сваком је хвалом славна по свем свету колекција из Чикага, која се састоји из једног дивног ремонтоар-џепног сахата и 12 поклона, а све то стаје само
3 фор. 70 новч.
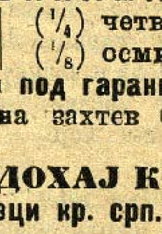
Ремонтоар-џепни сахат иде тачно, лепо је окован у никл, ув-а-њ иде 1 елегантан ланац кавалирске фасоне, 1 красна бележница, 1 дуготрајна кесица за круне, 2 дугмета за манџетне са механичним затварањем и отварањем; 1 нож од никла са чачкалицом за зубе, 1 оловка од никла, 1 машинара, 1 игла за груди, 1 торбица која садржи: 1 огледало, 1 чешаљ од корњачине кости, 1 шаљива стварчица — све заједно 8 фор. 70 нов.
Сам сахат више од свете вреди и ја шаљем новац натраг сваком, коме сахат не иде тачно. Ко дакле хоће да има добар а јефтин сахат, нека га што пре поручи. Наручбине се шаље поштом „у наточ":
Amerik. Uhren Export
RABINOVITS
Wien I. Wallfischgasse 4/c. 6—6

ПОЗИВ НА КУПОВИНУ СРЕЋАКА
I. КЛАСЕ 7-ГА КОЛА КР. СРП. ДРЖ. КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ ЗА ПРИВРЕДНЕ ЦИЉЕВЕ.
ПРВО ВУЧЕЊЕ БИЋЕ 10. ЈАНУАРА 1894. ГОД.
ОД 30.000 СРЕЋАКА ИМА 15.000 ДОБИТАКА.
Главни згодитци: 150.000, 75.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, 10.000 динара итд.
ЦЕНА СРЕЋКАМА:
(1/1) цела стаје 24 динара | (1/4) четвртина стаје 6 динара
(1/2) половица стаје 12 динара | (1/8) осмина стаје 3 динара
Подписати продају исте срећке и **под гаранцијом.** Ближа извешћа као и план извлачења, слаћемо играчима на захтев безплатно. За тачну и солидну услугу јамчимо.
МОРДОХАЈ КОЕН И СИН
8—10 **овлашћени продавци кр. срп. држ. кл. лутрије, Београд.**

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.

tén további (2) két napi államfogház büntetésre átváltoztatandó (20) husz frt pénzbüntetésnek 15 nap s végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére ítéltetik. Ezen pénzbüntetés az 1847/8 évi XVIII t. cz. 30 §-ának 3 pontja alapján a „Zasztava" czimü hirlap biztositékából vonandó le illetve uem fizetes esetén a végréhajtás ezen biztositeki összegre vezetendő. Elmarasztaltatik vádlott a bünügyi költségeknek az 1890 évi XLIII t. cz.-ben előirt eljárás szerinti megfizetésében mely költségek azonban a hivatkozott törvény 4-ik §-a értelmében, — vádlott igazolt vagyontalansága folytán egyelőre behajthatlanoknak nyilvánitatnak. Dr. Szremácz János hites tolmács dija 3 frtban állapittatik meg, mely dij a bünügyi költségekhez számittatik. Az 1847/8-ik évi XVIII t. cz. 35. §-a alapján köteles vádlott ezen itéletet egész terjedelmében a „Zasztawa" czimü hirlapban az itélet jogerőre emelkedése után megjelenő legközelebbi számában (100) egyszáz forint pénzbüntetés terhe alatt közzétenni. Az esetleg kiszabandó 100 frt pénzbüntetés „Zastawa" hirlap-óvadékából lesz levonandó. Az itélet közzétételét igazoló hirlappéldány a szegedi kir. ügyészséghez bemutatandó.

Indokok.

Az esküdtek a „Zastawa" czimü, hirlap 1893. évi 121-ik számában közzétett „Háládatlan nemzetiségek" feliratu czikben foglaltakra vonatkozólag a blk: 172 §-a alapján emelt vád tekintetében (12) tizenkét szavazattal tehát egyhangulag hozott határozatukkal vétkesnek mondották ki a vádlottat. A törvényt alkalmazó biroság nem lát semmi okot arra, hogy az 1867 évi Május hó 17-ki igazságügyminiszteri rendelet 71 §-a által adott jogát érvényesitse s azért a most hivatkozott eljárási szabályzat 69 §-ának rendelkezéséhez képest vádlott Popovics Milán a btk 172 §-ába ütköző törvény elleni izgatás sajtóvétségében ezennel biróilag is vétkesnek mondatik ki. — A büntetés kimérésénél sulyositó körülmények fenn nem forogván, ellenben enyhitő körülményül vevén figyelembe a kir. sajtóbiróság a vádlott büntetlen előéletét számos tagból álló családját s hogy korlátolt müveltségénél fogva a kérdéses czikben foglalt izgatás horderejét egész terjedelmében alig látta be, s hogy ehhez képest — egy más valaki által csak eszközül használtatott fel, s végre a czikben foglalt izgatás csekélyebb mérvét, — a büntetés nemének és mérvének megállapitása indokolt. Elitélt vádlottnak a felmerült per s eljárási valamint a bünügyi költségeknek megtéritésében elmarasztalása, a hozott marasztaló itélet jogkövetkezményét képezi. — Mely itélet kihirdettetvén abban ugy közvádló mint vádlott s védője megnyugodtak. Az itélet tehát jógerősnek kimondatik s annak hiteles kiadmányai a kir. ügyészségnek, vádlottnak, [illegible]ná Dr. Gawrilla Emil védő ügyvédnek Nagy-Becskereken kiadandó. Szegeden 1893. évi december hó 9-én tartott esküdtszéki sajtóbirósági ülésben. — Nagy Ferencz s. k. Dr. Czukor s. k. törvényszéki biró. Hivatalos másolat hiteléül. (P. H.) Jeonszky Ödön s. k. kiadó.

Нови Сад, 4. децембра.

Блудни син српске мајке. Ових дана говорио је у угарском сабору Србин-Апоњијевац др. Павле Дракулић, и то о народносном питању. До дна душе мора бити увређено све Српство на речи, које је изговорио. Ми стојимо узбуђени пред сликом заблуделог сина нашег народа, чија је свака реч удар у лице рођеној мајци. Ми се морамо опширније вратити на ове речи; за сада се само најодлучније ограђујемо против тога, да је др. Дракулић говорио у име Срба, да Срби онако мисле. Ко тако говори, ко не признаје српску народност, ко исповеда, да мисао српске Војводине није био природни излив српских захтева, већ да је то Србима из Беча подметнуто, ко проповеда, да овде има само један мађарски народ и да ова држава мора да натурује свима и свугде мађарски језик, — то није више Србин.

ЈУНАЧЕ СЕ.

Опште је позната ствар, да човек свом непријатељу не сме никада показати, да је изгубио вољу на борбу, да се не нада победи, једном речи: да се боји. Јер ко то покаже, изгубио је већ полак, а за једном половином иде и друга.

Ово су Мађари схватили. А да је тако, најбоље је показао Ђула Хорват и његов лист „Мађ. Хирлап". Мађари се поплашили мало савеза између Румуна, Словака и Срба, те се хтедоше латити мало политике: Раздели и владај — помислише они и послаше Хорвата Румунима, да би их одбили од савеза са нама, позваше их у своје коло; како би пак даље било, видели би. Но хвала свести и родољубљу Румуна, ове наде мађарске изјаловише се и мисија Хорватова остаде празна и смешна. Но ту ствар треба мало изгладити, јер би иначе изгледало, да су се Мађари озбиљно поплашили и — нађе се начин.

Исти Ђула Хорват и његов лист, у коме смо пре недељу дана видели тако поверљиво пружену руку Румунима, данас устаје да проговори коју о збору трију мађарских народности.

„Тресу се брда, родио се миш", вели „Мађар Хирлап", та за бога Румуни, Словаци и Срби хоће да створе заједнички збор, није шала, ми треба да пазимо! — И другим ироничним речма тежи, да омаловажи збор и да заглади свој неуспех, а покаже, е се ни мало не боји. Наваћајући, како мисле поједине народности, доноси поједине саставке из „Заставе", „Србобрана", „Трибуне", „Велике Србије" и других словачких и румунских и српских листова и пропраћа их својим расматрањем. Особито се окомио на „Заставу" и др. Гаврилу, називајући га претераним радикалом и агитатором.

„Не знамо, вели, шта хоће „Застава", јер Срби данас живе тако, као што никад нису живели у Угарској". — Додајмо још: тако тешко, па ћемо и ми на то пристати. Или се можда тај „лепи живот" огледа у одузимању школа, народности и имена?

Још нешто зна „М. Хирлап": зна он, да је то све подстак Русије и руског новца. И ту мора Русија улогу да игра, све је то њено масло. Та за бога, ту су руски новци, руски агитатори; народности живе у Угарској као у рају и не тера њих у борбу жеља за бољим животом, већ је све то руско масло. Та већ Русија је Мађарима свему крива.

Тако је то њима мала ствар, да се о њој у шали тек мало проговори; није њима много страх од наше слоге, тако они мисле т. ј. тако они показују. — Но да баш није тако, да баш не гледе мирно на нашу слогу, најбоље је показао завршетак овога чланка.

„Ми чекамо да видимо, шта ће рећи наша власт на овај бунтовнички састанак". — То је главно, већ нам показују, да намеравају, да нас спрече ма каквим средством. Но ми мислимо, да мађарска влада не ће и не сме ићи тако далеко, јер би то био јасан доказ, да у Угарској, у тој „држави слободе" има свачега, само нема слободе. Слобода „збора и договора" нама је законом зајамчена и ми се тога закона држимо и надамо се, да нам се као равноправним грађанима круне св. Стевана не сме ускратити ништа, што други уживају.

Ми нисмо никакве бунџије и агитатори, наш збор не ће никоме зло и невољу, а најмање нашој милој отаџбини, него на против ми хоћемо баш да спасемо нашу домовину, а то ћемо и показати својим радом.

* *

Поглед по свету.

— Изузетно стање у Ческој Расправа о изузетном стању у царевинском већу завршено је у четвртак. Предлог Херолдов, да се подигне изузетно стање, одбијен је са 185 гласова против 73, а предлог одборски, да се изузетно стање узме на знање, примљен је опет са 185 гласова против 73. И предлог Херолдов о подизању суспендованих поротних судова одбијен је са 186 гласова против 75 За предлог Херолдов гласали су Младочеси, Хрвати, Клајићева група и антисемите. Ова је седница трајала до 7½ часова у вече.

— Румуни и Ердељ. Вођа либерала у Румунији, Димитрије Стурза напао је у сенату владу, што није посредовала, да угарска влада не гони тако ердељске Румуне. Министар спољашњих послова, Лаховари одговорио је, да се са питањем ердељских Румуна мора врло опрезно поступати и да румунска влада није власна, да се у ово питање умеша.

— Анархисте. Анархистички лист „Ла Револте", што излази у Паризу, донео је проглас на анархисте под натписом: Рат сиромаха против богатуна. Између осталога стоји у том прогласу: Сваки несретник има права, да употреби сва средства, која му пружа наука у руке, да се освети за оне патње, што му их друштво натоварује, и да смрт и страх уноси међу богате лопове, нарочито онда, кад се ови скупе, да се насмеју и позабаве." — „Хамбургер Нахрихтен" пишу о бомби у француској комори и предлаже, да се уништи социјална демократија, која је као претеча анархизму и да се анархисте не убијају одмах, него да се трајно муче и да се на јавном месту телесно казне и то по више пута. Ово би, држи, више користило од смртне казне и од доживотне тамнице. Повесница човечанства казује, да средњевековна мучења нису никад помогла, да се идеје, које не иду у рачун једној или другој држави или друштву, угуше, јер таквим мучењем сматрају занешењаци да су постигли баш врхунац свога задатка. Са свим друга, противна лека треба ту Треба уклонити узроке, па не ће друштвено зло избијати у оваком зверском облику Треба помоћи, да се у држави и у друштву не гомила сиротиња, па се не ће експлозивне материје употребљавати на утамањивања људских живота, него ће послужити једино науци и просвети чему су и намењене.

— Анексија Босне и Херцеговине. О том је било говора у угарском сабору код прорачунске расправе. Говорило се о том, да се угарска саборница прошири. Посланик Тали изјавио је, да је за проширење угарске саборнице већ и за то, што ће се Босна и Херцеговина морати да анектира, било то пре или после, па како би онда нашли места посланици Босне и Херцеговине у данашњој тескобној саборници? — Према овој великој бризи, коју воде „очеви домовине", изгледало би, да је код нас све у свом најбољем раду, сад још само да нам је више посланика! Све је већ готово, Босна је са свим аустро-угарска и онда само треба — већа саборница. Тако мисле усијане главе, које су и пред окупацију говориле, да је доста војничка музика и једна компанија војника, па да се заузме Босна. Али као што су се овде преварили у рачуну, тако и сад праве рачун без бирташа. Боље би било, да прво воде бригу о том, како ће задовољити народе у Угарској, а нека се окану видања куле у ваздуху.

Просвета.

СРПСКИ ПЕДАГОШКО-КЊИЖЕВНИ ЗБОР.

Наша стручна књижевност развија се за ово неколико последњих година врло лепо — сразмерно нашој интелигентној снази. Кад ово тврдимо, имамо на уму укупно Српство, а не само овострано. Код нас се српска стручна књижевност не може да развије у свима правцима, јер нема за то све погодности. Но у краљевини Србији може да се развије; и збиља, тамо се развија стручна књижевност свестрано. Професори, учитељи, свештеници, инжењери и архитекти, лечници, војници, тежаци, занатлије, трговци и т. д. т. ј. сваки овај друштвени слој има било свој повремени часопис, било издаје од времена на време књиге. Нама је то лепа потпора, јер код нас не могу сви слојеви, да имају своје листове. Врло је уско поље рада за стручну књижевност код нас, јер ми у овој држави нисмо сами, нити смо пак тако многобројни, да смо одлучан чинилац. Но ипак и код нас могу неки и неки слојеви да негују стручну књижевност, а то су у првом реду: свештеници и учитељи, који имају своје листове; но међу тим могли би још и неки други слојеви у нашем народу имати своје стручне листове као: трговци, занатлије и ратари Они су многобројни, а не могу се много испомагати стручним листовима (трговачким, занатлијским и ратарским) из Србије, јер су наше прилике друкчије. И заиста би било добро, кад би они основали себи стручне листове, из којих би се обавештавали о разним потребама својим. Но изгледа нам, да до тога они скоро не ће доћи, и за то би добро било, кад би наша „Застава" у-

---

„Ју, је л ово Мара?" Па онда искрене, па је мало даље измакне. „Јест Криста ми, Мара..."

У том мом измишљавању, као тамо иза једног ћошка појави се — Пеца. Онај исти Пеца, који би икони на зиду знао натерати сузе на очи, који би се за љубав вуца, умео и на крст дати разапети и који је бар њих седморо раније отерао с овог света, него доктори, а све са оним својим погледима и примедбама.

Нешто ме штрецну у срцу и први пут у животу шкрипнем зубима, да ме и самог језа прође.

„Молим те рано", као говори млекарица и као пружа портмоне Пеци, — „дед Бога ти, види рано, шта је ово?"

И он да богме, смешка се, злобно смешка се, па већ сто начина измислио, како да ме једе, да ме трује, да ме на самоубиство нагони, па кад се убијем, а он да се смеје, како ни нишанити не умем.

Пецо, грозни Пецо!

„Е, то је по свој прилици Јоје касапина... Однесите човеку, па ће вам дати коју крајцарицу . . . Ето, то му је кћи".

„А ја кажем", и чисто се обрадова као та млекарица „а ја кажем, госпођица Мара".

И сад замислите тај положај. Млекарица лепо однесе Марином оцу и тај грозни отац дочепа се и Марине слике и Мариног писма, Антонетина пребацивања, неисплаћених рачуна . . . .

Маро, душе ми, нисам ја крив!

И чисто гледам, како јој баба мрси оне меке власи и милује, онако касапски милује она пуначка плећа.

„Да бегаш, је ли?" као говори он и размахује десницом по ваздуху. „Из Европе, Европу ти твоју! А мариш ли сад за бабу, је ли грешнице?"

„Тирјанин један!" рекла би моја стара мајка, која осим буве, никог убила није и осим ћире пекара никог увредила није.

А Пеца стао у буџак некако, па се демонски тресе од смеја и као удесио па певуца, певуца: „Мени Мару дају, дају, та вала!"

И ето. Ја, који сам као највећи женомрзац био познат, ја, који сам чак и расправу у нашем литерарном друштву против женских држао, ја који сам презирао, љубавне уздисаје, ето, баш ја се заљубио, баш ја бегам у Каравлашку, баш ја губим љубавна писма и неплаћене рачуне.

Професори ме пецкају и кад знам и кад не знам лекцију. Један ми сасвим пријатељски бајаги препоручује, како ћу најлакше и то још без пасоша прећи у Каравлашку и Карабогданску. Други ме пита бајаги, колико је сахата, мислећи на заложну цедуљу. Трећи ми пребацује што сам био тако дискретан и што не чувам тајне. Просто, живог ме једу и живог ме гуле.

Пеца ме ухватио за рукав па се дере, из петиних жила се дере:

„Побеже људи, побеже!"

Па онда ми се учини, као закуца неко на врата. Баш ми се тако учини.

„Слободно!" одговорим ја и као све већ знам.

Улази Марин баба са подебљом батином и уфитиљеним брцима.

И [illegible]кем, просто страшне слике и прилике врзу ми се кроз главу и као сав свет пружа прстом на мене и смеје ми се Чак и допис неки и као хумореска у „Стармалом" са пуним именом.

Боже, ил ми поврати мој портмоне, или и мене прими!

* * *

И ипак се усудим некако после подне на улицу. Сагнуо до душе главу, увукао се некако у сам себе и само чекам да ми ко лупи истину у лице.

Неки шегра, који се и кад нема разлога, смеје на цео свет, гледи ми управо у лице и пакосно се клиби.

Одмах сам помислио: и тај већ зна!

„Шта се кезиш, ост'о таки" и дошло ми да га прелијем преко зуба. Баш као што сам од прилике замишљао, да би Марин баба имао пасију на пример мене целивати.

„Имам рачуна" вели, „па шта ћеш!"

Ето, кажем ја, кажем да зна. Има човек рачуна, каквих рачуна? Откуд њему рачуна? За цело мисли на моје неисплаћене.

*

Ено и Јове, а сигурно и он већ зна. Још из далека се смеши. Зна и он . . . Сасвим сам уверен да све зна.

„А", вели, „честитам, честитам!" и као непрестано се смеши и клима главом.

„Е, шта ћеш", рекох збуњено извињавајући се, „нисам ни ја мислио!"

„За цело", потврди он „чисто не верујемо да ти то!"

Ето, јесам казао да зна!

„А је ли Бога ти, зна ли још когод. Је ли се већ прочуло?"

„Па наравно", вели, „стоји ти лепо име, просто милина!"

„А и читали сте?" Па се загрцнем од некуд.

„Читали", каже. А је осетим, како ми се нешто заковрну у утроби и пуче.

„Сигурно Пеци првом дошло до шака?"

„Њему", вели и насмехну се, „Знаш да он те ствари. . . ."

„Знам", рекох и почех да мењам боје.

Час поцрвеним сигурно као рак, а час позеленим сигурно као жаба, те ми некако шанжан дошло лице, а срце се стиска и шири и изврће и . . . .

„А бар да си коме шта причао?" рече он и као увређен, где му не рекох ни на пример, да ја Мару волим, ни на пример, да Мара гине замном.

„Ех, тек не ћеш ваљда мислити, као копрцам се ја, „да би тако деликатне ствари ваљда о велико звоно вешао!"

„Вешао не вешао, сад се ето зна. А чини ми се да си и предавање неко, баш о тој теми држао!"

Ах Боже мој, што ми није који вулкан ближе, па да стрмоглавце, сасвим стрмоглавце да скочим у онај кратер, да ми ни пепела не поштеди усијана лавина.

„Боже, Боже", рекох „само да ми га се дочепати!"

„Знаш шта" тек ће он „отиди до читаонице. Баш мислим да је сад неко имао у руци!"

У читаоници! Громови, муње и ванцаге! Је ли могуће у читаоници мој портмоне, моја писма, моји рачуни . . . .

„Пропао сам", рекох и пођем. Пођем у-

вела у обзир потребе наших занатлија, трговаца и ратара, па за њих сваке недеље издала по један засебан прилог — уређен као што бејаше трговачко-занатлијски део „Заставе“ у своје време. Но ми смо ово само узгредно споменули, а нас се овде у првом реду тиче наша педагошка књижевност, по што је она за нас (као учитеље) најважнија.

Педагошка је књижевност у првом реду важна за васпитаче и учитеље, али добро би било, кад би се изучавањем науке о васпитању бавио сваки родитељ, јер то би било у интересу његове деце. Кад би то било, онда би се много лакше постигнула циљ педагогије, на име: васпитање и образовање човечанства. Но да човечанство дође до ове увиђавности, требаће још много времена; још ћемо много чекати, док буде дошло време, да у свакој породици нађемо књигу о васпитању или педагошке листове. Ни код образованијих народа, где се педагошка књижевност развила у пуној мери, није још постигла педагогија овај успех, а код нас још мање. Наши педагошки листови имају читалаца само међу учитељством, а мислим, да још ни један родитељ није дошао на ту мисао, да чита педагошка дела и часописе! Шта више има и много учитеља, који не маре да читају педагошка дела и часописе, нити их пак набављају! Ово је факт, који морам навести, ма да је жалостан.

Педагошка књижевност у овостраном Српству не развија се како би требала и могла да се развије. Она живи од дана — до дана, јер нема довољно неге. Нити има доста раденика, нити пак читалаца, — ма да је поље велико. Има се шта обрађивати, али је поље ипак необрађено. За то су и плодови слаби. Једном речи: наша је педагошка књижевност закржљавила. Па шта је узрок овом неповољном стању? Као разумни људи, ваља да испитамо: шта је узрок овој болести на педагошком пољу, па ћемо онда лако моћи утврдити дијагнозу — и прописати лек. Без оваког поступка не можемо излечити болест.

Пре свега тврдимо, да је оскудица у раденицима на педагошкој књижевности, а даље и да је мали број одушевљених (вољних) читалаца. Тим не мислимо, да рекнемо: да немамо способних раденика; имамо их, али у врло малом броју. Имамо и приличан број читалаца, али то још све није доста, кад има и учитеља, који не читају педагошке листове и дела. — За што пак немамо много раденика и — читалаца? Та у овостраном Српству има до 1000 Срба учитеља (-ица), а писаца ни 30! Па зар није сада сваки учитељ (-ица) способан да обрађује педагошка питања? Наш је одговор: није. А за што није? — За то, што наша учитељска школа (— мислимо на ону у Сомбору) не даје учитељским кандидатима довољно педагошког образовања. Света је истина, да се педагошки предмети у сомборској српској учитељској школи врло слабо обрађују; ми из искуства знамо, да ни 5 проц. учитељских кандата озбиљно не изучава педагошке предмете, по што не добива воље за учење у околностима, какве су тамо. Ово важи особито за последњих десетак година. Из тог времена имамо најмање педагошких писаца. Ово је истина, коју може свако да види, ако хоће да за истину знаде. Ако баш и нађете учитеља са бољим педагошким образовањем, то ћете од њих моћи дознати: да су се врло мало користили педагошким предавањем из учитељске школе, а да су до образовања дошли учењем за време учитељевања. Од многог, који је остао са малим педагошким знањем, чућете: како се јада, што није могао добити боље образовање у учитељској школи! Можемо ли захтевати, да у оваким околностима имамо велики број раденика на педагошкој књижевности? Је ли дакле чудо, што нам читалачка публика није велика? Пре свега треба дакле реформе у учит. школи у овом погледу.

Као даље узроке навешћемо и ове:

1) Кад би наши учитељи и хтели после свршетка учит. школе да прошире своје педагошко образовање, не би могли у довољној мери. Наша је педагошка књижевност тако сиромашна, да она слабо може користити учитељству. Немамо још штампану (према најновијим искуствима написану) „школу педагогије“ (психологију, логику, науку о васпитању и настави и методику основне наставе и васпитања), коју мора најпре сваки учитељ проучити, да би могао са успехом читати педагошке расправе. Па и у самој учитељској школи уче се из рукописа — у XIX. веку, где постоје толике штампарије!... А и иначе педагошких дела мало је. С она три листа може се учитељство користити, али и то је врло мало за темељно образовање. Управо само са два наша педагошка листа може се наше учитељство послужити озбиљно. Један је од тих „Учитељ“, орган учитељ. удружења у Србији, који излази у Београду у месечним свескама од 5—6 табака, дакле пружа својим читаоцима доста градива за читање. Но овај лист не држе ни 10 овостраних српских учитеља Други је „Нови Васпитач“, који излази у Новом Саду под уредништвом изврсног педагошког писца, Мите Нешковића, у месечним свескама од 2 и по табака, а то значи на годину 30 табака. Он је озбиљно уређен и омиљен у нашем учитељству, али због малог обима не може много да помогне нашем учитељству, коме је у великом обиму потребно педагошко образовање. — И ту треба лека!

2) Наше учитељство не држи своје скупштине, као учитељство код других сретнијих народа, а тиме се оно успављује. Да наше учитељство одржава своје скупштине, оно би се одушевило више за свој свети позив и добило већу вољу за самообразовањем, које би у осталом стицало и у самим скупштинама. Од колике су важности учитељски састанци, доказано је већ толико пута; да они не вреде, не би их одржавало напредно учитељство. Истина постоји наредба и за састанке наше учитељства, али се та никако не извршује. Школски Савет закључио је у својој последњој седници ове године, да по ново публикује ту наредбу, да би наше учитељство одржавало своје састанке Али то све не ће помоћи, ако се они, који су позвани, не заузму, да се сретски, епархијски и опћи састанци нашег учитељства редовно по пропису одржавају Од саме публикације биће мало користи.

Ето ми смо показали, за што не напредује наша педагошка књижевност. па дакле ни сама настава, како ваља и требује. Сад нам још остаје, да изнесемо предлоге за поправку Ево тих предлога:

1. Да се у сомборској учитељској школи од сада озбиљније и темељније предају педагошки предмети, како би будући учитељи дошли до бољег и свестранијег педагошког образовање, које им је потребно за успешније вршење свог позива.

2. Да се редовито одржавају прописане: сретске, епархијске и опће учитељске скупштине, на којима би се расправљала сва питања, што се тичу школе, наставе и учитељског положаја. Тиме би учитељи проширивали своје педагошко образовање и добивали вољу за одушевљено вршење свог позива.

3. По што наше учитељство нема довољно педагошких дела за своје самообразовање; појединци пак нису у стању да издају таква дела, јер се само заједничком снагом даје успешније радити, то треба основати **српско-педагошко књижевно друштво**, коме ће бити задаћа, да шири стручну и опћу образованост међу српским народним учитељством и које ће унапређивати интересе српске народне школе.

(Свршиће се.)

ДОПИСИ.

Рума, 2. децембра. Сваки дан све горе. Шта се управо са народом хоће, то Бог и власти знају. Пресија нечувена; не знам да ли је то г. Шкорићу познато и да ли он то одобрава, или је то можда његов налог. Али лагано, господо, може прекипити, па немојте онда народ осуђивати, јер кад је вама дозвољено за вашег Адамовића кортешовати, не знам за што, да је нами забрањено за др. Мишу Михајловића.

Ми смо у слободној и уставној држави, где се сваки може у границама закона пружати. Или нисмо ли ми доста лојални људи? Управо, шта хоћете с нама?

Изиђите с бојом на среду, па да се знамо. Код вас се сви мешају, жупан, подкупан, сви предстојници, начелници, па и директор спахилука.

Др. Паус, римокатолички свештеник позива поједине људе себи, те одвраћа да ни пошто не гласају на Србина кандидата, па вели: Срби су издајице (охо, попо!).

Али му је лепо Хајнрих Петровић одговорио: господине чувајте ви вашу цркву, а не водите бриге, на кога ћу ја гласати, пазите само, да се какав нов Лутер не роди. Господине докторе Паусе, узмите реч натраг. Срби никада нису били издајице, нити ће бити. Они су увек уз прејасни дом хабсбуршке династије чврсто стајали и крв своју пролевали, а то су и данас приправни.

Учите боље историју, ма да сте доктор, јер на народу српском нигде црне пеге нема. Немојте нас изазивати, кад вас не дирамо. Ово је од једнога свештеника, па при том доктора, срамота.

Та и ви сте Штросмајеровац, па ко вас пита, хоћете ли ви гласати за Адамовића, или ћете прво од Штросмајера благослов искати.

Мој господине, то није пут, да се до бискупије дође.

Данас је после подне Гроздић по магистратској наредби од већника Дерикоста и то уреда ради на 50 фор. оглобљен због увреде части, што се изразио, по наводу 5 Немаца, да је Адамовић балавац, и ма да је Гроздић навео два сведока, који су с њиме ишли, да он то није казао, не поможе му ништа, јер сила Бога не моли.

Призив је уложен, које ће жупаниска област имати да чита, и за то је суд а не мађистрит. Адамовић нека тражи увреду части, а не мађистрат уреда ради.

У четвртак 25. нов у вече лепо је било видети г. поджупана пл. Јурковића са предстојником Шкорићем и канд. Адамовићем, како одоше у биртију Чернолке, да народ вином и јелом деморализирају. О, господо, зар је то ваш позив? Али нека, упитаћемо се у сабору за јуначко здравље, нека се бар тамо обелодане ваша недела.

Жандари данас крстаре пијацом, али народ одушевљен, па вели: Притиснуто јаче све на више скаче, па шат се 20. децембра огледамо.

Народе, не презај, не бој се, закон је ту, самовоље не сме бити, али глобе знам да ће бити; народ је добар, те ће од уста откинути и свакоме помоћи, да лакше глобе може сносити. Буди само чврст уз твога кандидата дра Мишу Михајловића.

Срб.

Вести из места и са стране.

† **Др. Исидор Ћирић**, народни тајник и посланик среза шимуновачког на троједничком сабору — умрио је у Карловцих у прошли четвртак по подне од инфлуенце. Покојни Ћирић се родио 1844. године у Старом Сивцу, гимназијске науке је свршио у Винковцих и Будиму, а правне науке у Будимпешти. Од 1872. године био је највиши чиновник у нашој автономији т. ј. народни тајник. У млађим данима својим бавио се и књижевношћу и сам написао неколико лепих песама. Био је уман, врло спреман и врло вешт чиновник, и да је нешто — како је био на згодној позицији — те своје одличне способности употребио за српску ствар — за цело да би данас у автоном погледу много боље стојали, него што данас стојимо. На жалост, покојни Ћирић је вазда стојао у служби непријатеља овостраном православном Српству, што доказује нарочито јавни рад му у последње дане. — Сахрањен је јуче у суботу на врло свечан[illegible]ин. За собом је оставио четворо мале де[illegible] лепо имање.

† **Др. Лаза Докић.** Чим се дознало о смрти овог српског државника, држало је министарство своју седницу и одлучило је: 1) да се покојник сахрани о државном трошку и 2) да се изашље депутација, која ће тело покојниково примити у Загребу и овамо допратити. У ту депутацију ушли су: 1. од стране Његовог Величанства краља његов први аћутант — пуковник Ћирић; 2. од стране владе — један њен члан, министар народне привреде; 3. од стране државног савета, два његова члана; 4. од стране скупштине, три посланика; 5. од стране војске, један пуковник; 6. од санитета, инспектор санитета др. Пав. Павловић; 7. од министарства просвете, начелник; 8. од лекарског друштва, коме је покојни Докић председник, један члан; 9. од стране општине београдске, један одборник. Одређен је један одбор од 10 лица, који ће се старати о припремама за погреб. Овај је одбор под председништвом министра просвете. Он ће израдити и церемонијал за сахрану. Глас о смрти Докићевој прохујао је кроз целу престоницу као муња. Одмах су истакнуте велике црне заставе:

право Дунаву, па да скочим у мутне таласе, да ме сомови и јакрепи прогутају, па да ме не исмева овај пакосни свет заједно са пакосним Пецом.

„А зашто пропао? Што да си пропао! Не био“, вели „слати, па се не би штампало.“

„Штампало? Како штампало ако Бога знаш, откуд би се већ сад штампало, шта говориш... Је с ти при себи...“

„Ја не знам“, вели он „сад ил ја, ил ти, ал један за цело није при себи!“

И као без душе јурнем правце у читаоницу.

„А, врло лепо! Врло лепо!“

И као насмехну се и господин професор више математике, који такође не мари за женски свет, осим не знам за коју праљу, с којом он, и већ тако даље.

„Изволте, изволте!“

И на једаред осетах неке новине у шакама.

Разрогачим очи, и с почетка ништа не видех. Тек после спазим шта је, и лак осмејак прелети ми преко усана, а срце поче обичније да бије.

„Наша књижевност и — плаве чарапе.“

Студија.

Хтео сам да се ударим у чело. Толико страха, а да зашто, већ за плаве чарапе. Ја о портмоне-у и као питам га, а Јова о чланку, и као одговара човек. Чланак је мислио, да богме, да је њега мислио, ево и име моје.

*

„Ах, да је мени до мојих писама доћи!“

И опет ме поче савест, моја скрупулозна савест, да гризе и штипа, па се снуждио, загледао у земљу...

„Господине“, ослови ме нека жена, кад хтедох да свернем за ћошак „господине!“

Ха, рекох, ова је нашла, ова ме баш избави.

„Је ли код вас?“ шапућем ја.

„Јесте“, шапуће она и клима главом „ту је!“

„А јел' те, јесте ли га још коме давали?“

„Јесам,“ вели она „и господин Пеца...“

„И он, ако Бога знате!“

„И он“, дода она са поносом неким, па заишав за ћошак, извади неки завежљај испод мараме.

„Је ли то?“ И читаво ми некако гурмански срце гракнуло.

„То је“, вели „ал као смиље!“

„Какво смиље? Какво....“

„Смиље господине, право смиље!“

Опипам и крвнички усијаним очима је погледам.

„Ма то је дуван“, рекох и, бесно је стрељајући очима, у мало јој не лупих о главу, „шта ће ми дуван до врага!“

„Ал футошки, господине! Тако ми...“

Срце ми се тек преврну и нека виша сила дагну ме у ребра.

*

Прођох и крај Марине куће. Ни Лаокон се не осећаше ваљда горе, него ја.

Неко куцну у прозор, а мене нешто боцну у срце. Погледам, и наравно! На прозору нико други, већ Марин баба, у свој својој касапској опширности.

Он макну прстом да уђем. Баш лепо видех, како миче прстом и како ме зове.

Боже, у твоје руке предајем дух свој!

Ни данас не знам, како ми је било. Толико се само сећам, да сам се ипак продомишљао, и учини ми се згодније некако с поља се разговарати. После опет рекох, боље да уђем. И све ми се чини, да сам се више некако отоциљао, него што сам баш ушао унутра.

Прво, што сам спазио, беше нека позамашна бичија жила. И у том моменту почех и ја батини њен моћни авторитет не само да признајем, него и да респектујем.

„Извините“, рече он ни горопадно ни благо, „имао бих нешто с вами!“

Ја се држах у пристојној даљини од њега. А мисао и ноге све некако око врата.

Не знам, ал мора да ми се и дисање притајило. Нисам имао шта више да сумњам. Шта би могло друго бити, него мој несретни портмоне. Извадиће, показаће ми га, ухватиће ме за јаку, а другом за ону жилу, па — ту ми се нешто замагли пред очима и слика замаза.

„Маро!“ дрекну он имитирајући сигурно вола, кад га воде на кланицу.

„Заповедајте!“ одазва се она тако лепо, тако ситно тако — ах, као да јој је берберин отац, а не онај пирамидални касапин.

„Писмо оно!“

„Молим“, рекох ја, кад већ видех, шта је у ствари и да ту нема више сумње о мом изгубљеном портмонеу, „молим ја се морам журити!“

И већ ухватим за браву.

„Ама, само мало!“ И ухвати ме за рукав.

Ајa, не чекам ја, већ лепо у тенору зајапим, као у трумбету, да ти милина чути:

„У помоћ људи! Уби ме, у помоћ!“

У другој соби заурла неко касапско псето, Мара цикну, а он се узвери...

„У помоћ!“ вичем ја и дрхћем као прут.

„Ма јесте л' ви луди?“

Ајa, нећеш ти мене, мислим се ја, па опет:

„У помоћ!“

Мара улети са писмом у руци, па и она цикну, као из писка цикну.

„Ама, да ми прочитате, човече Божји!“

Објашњава ми човек и као умирује ме.

Ал о што му је, да ме држи непрестано.

„Јок ја“, рекох „не могу ја, немам ја шта да читам!“

„Али, човече, кад вас молим!“

Хм!

И са особитим неким неповерењем погледам у писмо.

„Молим, ја о љубави нећу ништа да знам. Ако ко кога воли то се мене ништа не тиче. Јесам ли ја крив, ако...“

„Ама каква љубав господине? О воловима се овде ради. Марим ја за којекакве љубави!“

Дрхћући узмем писмо....

„Знате ли мађарски?“

„Зна-а-ам!“, као скандирам и предишем ја.

Фењеши Пишта нуди дебелих волова, по врло јефтину цену, као што је целом касапском народу већ то давно познато.

С поштовањем — **Фењеши Пишта.**

* *
*

Једнога дана пронађе се, на велику моју радост, на мом џепу — рупа.

А портмоне?

Пропао у поставу!